

شرق؛ طرح «صیانت از فضای مجازی» که حالا به تصویب مجلس هم رسیده، بدون اغراق یکی از جنجالی‌ترین و خیرسازترین مصوبه‌های دهه اخیر است. شمار واکنش‌ها به این طرح از حساب خارج شده؛ از خود نمایندگان تا وزرا تا مردم عادی. کلیاتی از طرح بر اثر بمب خبری‌ای که پيس از آن ترکید، عمده جامعه را در مطلع کرد. اما عواقب اقتصادی؛ حتی به نظر این مسئله نیز برای عمده مردم که می‌شود حدس زد یا خودشان یا در نزدیکی‌شان کسی کسب‌وکار اینترنتی داشته باشد، پوشیده نیست و این مسئله‌ای است که شاید مردم قادر به توضیح آن با عدد و رقم نباشند اما به‌واسطه حس عمومی کاشی از آن را در ذهن دارند. از منظر کلی هم‌اکنون برخی برآوردها از عواقب اقتصادی طرح در دسترس است و اظهارنظرهایی درباره اثرات اقتصادی طرح از زبان مسئولان و فعالان اقتصادی نیز مطرح شده است.

کسب‌وکار تعطیل

اول از همه اظهارنظر اقتصادی وزیر مربوطه، آذری جهرمی که در کانال شخصی‌اش منتشر شد و می‌گوید: «بسیاری از صاحبان کسب‌وکارها و حتی پیام‌رسان‌های بومی، مخالفت خود با این پیش‌نویس را اعلام کرده‌اند. پس به‌طور مشخص حمایت مؤثری از کسب‌وکارها هم در میان نیست. البته با توجه به تحریم‌های گسترده اعمال‌شده بر کاربران ایرانی از سمت شرکت‌های آمریکایی، حمایت از خدمات بومی از سوی حاکمیت هم یک ضرورت است اما مگر می‌شود حمایتی تعریف کنیم که حمایت‌شونده هم آنها را مخرب بداند؟».

در نماینده اقتصادی خود مجلس نیز با تصویب طرح موافق نبودند؛ یکی از اعضای کمیسیون اقتصادی مجلس و دیگری عضو کمیسیون کشاورزی، محمودزاده، نماینده مهباد در مجلس گفت این طرح به کسب‌وکارهای خانگی لطمه می‌زند؛ «به خاطر تحریم‌ها و عدم مراودات اقتصادی ایران با سایر

کشورها، پیام‌رسان‌های خارجی نمی‌توانند در عرض چهار ماه دفتر مستقل در ایران ایجاد کنند. در نتیجه این شبکه‌ها مسدود خواهند شد و کسب‌وکار و مشاغل مردم تعطیل می‌شود.»

به گفته نماینده مردم مهباد: «در شرایطی که به دلیل کرونا اشتغال کشور به‌شدت کاهش یافته است و کسب‌وکارها در فضای مجازی گسترش یافته، مردم دچار ضرر اقتصادی خواهند شد. طرح صیانت از فضای مجازی لطمه جبران‌ناپذیری به مشاغل و کسب‌وکار

خانگی مردم وارد خواهد کرد.» رضا الفت، سخنگوی اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی نیز به‌شدت با طرح مخالف است و در مصاحبه با ایسنا گفت: «تکلیف مردمی که در این شرایط اقتصادی به اینستاگرام پناه آورده‌اند، چیست؟ بسیاری از مردم درحال حاضر راه دیگری برای معاش ندارد و مسئولان باید پاسخ دهند که می‌خواهند برای این افراد چه کنند و این افراد بعد از قطع شدن اینستاگرام باید به کجا بروند؟»

در ادامه الفت آماری درباره کسب‌وکارهای اینستاگرامی اعلام کرد و گفت: «آمار دقیقی در این زمینه وجود ندارد اما تخمین‌ها می‌گوید قبل از شیوع ویروس کرونا ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار فروشنده در اینستاگرام فعال بودند اما بعد از کرونا این رقم به بیش از ۳۰۰ هزار نفر رسیده و حتی رقم یک میلیون نفر

اقتصاد

واکنش‌ها و موج مخالفت‌ها نسبت به مصوبه تازه مجلس همچنان ادامه دارد

«صیانت از فضای مجازی» یا ویرانی کسب‌وکارهای مجازی؟

هم مطرح شده است اما این رقم ۳۰۰ هزار نفر به نظر منطقی‌تر می‌رسد. باید به این نکته توجه شود که این صفحات معمولاً چندنفری فعالیت می‌کنند و خانواده هم دارند؛ بنابراین جمعیت قابل توجهی هستند» که می‌شود پذیرفت جمعیت شایان توجهی تحت تاثیر اقتصادی این طرح قرار می‌گیرند.

سبیل اصلی: کم‌درآمدها واقتدار آسیب‌پذیر

اما برای روشن‌ترشدن ابعاد اقتصادی می‌توان به حرف‌های فرزین فردیس، رئیس کمیسیون اقتصاد نوآوری و تحول دیجیتال اتاق بازرگانی تهران نیز که به موضوع پرداخته است، رجوع کرد.

او می‌گوید: «تعداد کسانی که از طریق فضای مجازی ارتزاق می‌کنند، در کمترین حالت چندصد هزار خانوار تخمین زده می‌شود. وقتی یک سرپرست

خانواده بتواند محصول خود را بر بستر وب‌سایت‌ها و اپلیکیشن‌ها بفروشد یا فروش آن‌ها بکند و سختی مواجه شود اقتصاد یک خانواده آسیب خواهد دید. در نتیجه درآمد روزانه چندین میلیون نفر تحت تاثیر قرار می‌گیرد.»

آماری که از خرید و فروش های اینترنتی دارد، شاهد دیگری بر عواقب اقتصادی سخت این طرح برای مردم است. به گفته فرزین: «طبق آمار رسمی در پایان سال ۱۳۹۹ روزانه

نزدیک به ۶۰۰ هزار خریدوفروش بر بستر شبکه‌های مجازی و بازارگاه‌ها یا پلتفرم‌های خریدوفروش صورت می‌گیرد.

از این‌رقم شاید چیزی نزدیک به یک‌چهارم مربوط به شرکت دیجی‌کالا باشد که بر بستر وب صورت می‌گیرد؛ اما به‌طور متوسط از این ۶۰۰ هزار ترانکشن مالی چیزی نزدیک به دو‌سوم یعنی ۴۰۰ هزار خریدوفروش روی شبکه‌هایی مثل تلگرام و اینستاگرام انجام می‌شود.»

از این‌رقم شاید چیزی که تحت تاثیر این طرح قرار می‌گیرند، عمدتاً کسانی هستند که قاعدتاً دستشان به کار تضمین‌شده با بیمه و حقوق و مزایا نمی‌رسد وگرنه قطعاً آن را به تجارتی که از صفر تا صدش را باید خودشان انجام دهند و بیمه و مزایا هم ندارد،

ترجیح می‌دادند. ثانیاً مردم ایران چون ایرانی هستند می‌دانند که وضعیت سیاسی کشور به چه شکل است و کسب‌وکارشان ممکن است با چند ساعت مذاکره میان تعدادی از سیاست‌مداران کشور نابود شود.

فرزین این موضوع را نیز بیان کرده:«امروز در جامعه ما بخش مهمی از افراد کم‌بضاعت و کم‌توان خدمات و محصولات خودشان را روی شبکه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام و تلگرام و امثال آنها می‌فروشند؛ متأسفانه بسته‌شدن و محدودیت جدی در این فضاهای اجتماعی در وهله نخست بزرگ‌ترین آسیب را به این افراد خواهد زد» و البته در نهایت به حرفه‌ای‌تراها و تجارت‌های بزرگ حتی در دنیای غیرمجازی هم آسیب‌های جدی می‌زند و حداقل از این نظر طرح جامعی به نظر می‌رسد.

اما باز این هم همه ماجرا نیست. بسیاری از مردم هم که امروز دورکاری می‌کنند کارشان به مشکل می‌خورد و معلوم نیست باید چه کنند.

یک کارشناس ارشد مدیریت کسب‌وکارهای الکترونیک، آقای طالبی، دیگر آخر ماجرا را می‌گوید. او در مصاحبه‌ای که با ایسنا کرده است، می‌گوید: «بر این اساس اجزای این‌ طرح در کوتاه‌مدت موجب ازدست‌رفتن حقوق کاربران، در میان‌مدت کسب‌وکارهای کوچک و متوسط از بین خواهند رفت و در بلندمدت اثراتی بر کل اقتصاد جامعه نمود پیدا می‌کند و در نهایت کسب‌وکارهای بزرگ نیز متضرر خواهند شد؛ چراکه وقتی گردش مالی نباشد و اقتصاد کوچک شود، بنگاه‌های بزرگ اقتصادی نیز آسیب خواهند دید، ولی این روند «دومینوار» رخ خواهد داد.»

اما درباره آثار مثبت اقتصادی این‌ طرح؛ درباره این موضوع تاکنون مطلبی منتشر نشده است اما به‌هرحال این احتمال هست که در روزهای آینده کسی این کار را بکند.

ادامه از صفحه اول

اقتصاد، سیاست و توسعه علمی

هم‌زمان با دوران شکل‌گیری حکومت نبوی در شهر مدینه، در دو امپراتوری بزرگ آن دوران یعنی ایران و روم که متمدن‌ترین بخش جهان را در بر می‌گرفتند، مردم رعیت حاکمان بودند و سهمی از قدرت سیاسی جامعه را در اختیار نداشتند. پیامبر اکرم (ص) در مدینه نظامی نوین بنا نهاد که در آن حاکم نه ارباب و صاحب اختیار جامعه؛ بلکه کارگزار اعضای آن بود. در سال‌های بعد از رحلت پیامبر ختمی‌مرتب نظام حکومتی به‌تدریج از آن فضای معنوی فاصله گرفت؛ به‌گونه‌ای‌که در اواسط چهارمین دهه از شکل‌گیری جامعه نبوی، بار دیگر مناسبات تاریخی در جامعه ظاهر شده و رابطه مردم و حاکمان مجدداً به فضای استبداد رایج در جهان آن روز نزدیک شده بود. امام با دراختیارگرفتن زمام امور جامعه، بلافاصله به اصلاح رابطه مردم و حاکم پرداخت. از دید امام مردم بنا نبود بندگان حکومت و تابع محض دستورات شخص حاکم باشند، بنا نبود حاکم فقط فرمان بدهد و شهروندان بی‌چون‌وچرا تسلیم مطامع او باشند. در همان آغاز امام از مردمان فلان کلان‌شهر می‌خواهد به سخنان او گوش فرا دهند و اگر منطق و تعادل او را پذیرفتند، یا او همراهی کنند. او حتی برای شهروندان تا این اندازه حق پرش قائل است که در میدان جنگ هم از پاسخ‌دادن به شبهات آنان روی‌گردان نیست. امام قدرت سیاسی را تابع توان نظامی لشکریان خود نمی‌داند و حاضر نیست با زور اسلحه در مردم حکومت کند. مردم باید او را بخوانند. رأی مردم باید با او باشد. امام حاکمان را ملزم به پاسخ‌گو بودن در مقابل مردم می‌داند. از دید او جامعه آرمانی جامعه‌ای است که در آن ضعیف‌ترین فرد بتواند رودرروی قوی‌ترین فرد یا همان حاکم ایستاده و بدون لکت زبان حقش را مطالبه کند. در جامعه مدنظر او حاکم در مقام شاکي هیچ امتیازی نسبت به دیگر اعضای جامعه ندارد و قاضی حق ندارد نسبت به حاکم چه به‌عنوان شاکي چه به‌عنوان متشاکي احترامی بیش از دیگران بگذارد. مورخان گفته‌اند سال‌ها بعد از شهادت امام (ع)، معاویه در مجلسی زنان به انتقاد از ایشان گشود که رفتار علی‌بن ابی‌طالب باعث «برروشدن» رعیت شده است. آری امام رابطه مردم با حاکم و حکومت را آن‌چنان تعریف کرد که مردم بتوانند گستاخانه از حاکمان انتقاد کنند و توقع پاسخ داشته باشند. او به مردم ییاد داده بود که آنان بردگان و بندگان حاکمان نیستند؛ بلکه حاکمان باید مطیع اراده جمهور مردمان باشند. از این منظر حکومت امام را می‌توان نقطه مقابل حکومت معاویه در شام دانست که بعدها در قالب حکومت خاندان بنی‌امیه تداوم یافت. معاویه به داشتن سپاهی از مردمان شام می‌نازد که به قول خودش فرق بین شستر نر و ماده را نمی‌فهمد و اگر در روز چهارشنبهن برایشان نماز جمعه برگزار کنند، کسی اعتراض نمی‌کند؛ یا اگر واقعه شهادت جناب عمار یاسر را با توجیهی بسیار پیش‌یافتاده، تحریف کنند، کسی گرفتار تردید نسبت به نیت دنیاطلبانه حاکم نمی‌شود. در مقابل امام (ع) امام هدایت و برهان است. پیروان او باید آگاهانه تصمیم بگیرند و راه صلاح و فلاح را خود انتخاب کنند. به‌همین‌دلیل در ابتدای جنگ نهروان ابتدا زنان به نصیحت لشکر مقابل گشوده و با منطق و استدلال از آنان می‌خواهد به راه راست بازگردند. یا وقتی در معركة صفین رأی سران لشکرش برمی‌گردد و آتش‌بس طلب می‌کنند، امام که در یک‌قدمی پیروزی است، با نیرنگ نظامی خواسته‌شود را پیش نمی‌برد و اراده خود را هرچند بر حق است، با روشنی غیردموکراتیک بر جامعه تحمیل نمی‌کند. امروزه وقتی از توسعه سیاسی سخن می‌گوییم، ذهن مخاطب به سمت‌وسوی مفاهیمی مانند «انتخابات آزاد»، «اصل تفکیک قوا»، «آزادی بیان»، «وجود احزاب فراگیر» و… هدایت می‌شود. طبعاً در آن ایام نمی‌توان از حکومت انتظار داشت مثلاً با برگزاری همه‌پرسی به سبک امروز به کشف نظر واقعی مردم پرداخته و اسباب اجرای آن را فراهم کند؛ اما شیوه ارتباط امام به‌عنوان حاکم با مردم به‌خوبی نشان‌دهنده این است که حکومت ایشان نه‌تنها با سانسور و ارباع مانعی برای افزایش درجه آگاهی مردم ایجاد نمی‌کرد؛ بلکه هدف توسعه سیاسی جامعه و آگاه‌ترشدن شهروندان را دنبال می‌کرد و افزایش میزان مطالبه‌گری مردمان از حاکم را «برروشدن» مردم نمی‌دانست. به یقین جامعه‌های که پیروی از آن امام مهام را مایه افتخار خود می‌داند و می‌خواند، باید برای مسیر توسعه اقتصادی و سیاسی خود راهی مشابه را برگزیند؛ در عرصه اقتصاد مبارزه با فقر را دارای اولویت و بسیار مهم‌تر از بعضی اهداف رقیب بداند و در عرصه سیاست به جای تلاش برای بستن راه افزایش آگاهی مردم، به ترویج فرهنگ آزادی‌اندیشه و گسترش اطلاعات شهروندان بیندیشد.

اولویت‌های صیانت

اصغر میر فردی - دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز

از این ابهامات که بگذریم، مگر نمایندگان «مجلس انقلابی» نمی‌خواستند مجلسی تشکیل دهند تا از «رنج مردم بکاهند»؟ این‌گونه می‌خواهند به این «برنامه‌ها و وعده‌های دوران انتخاباتشان» برسند و جامعه را برخوردار از اقدامات سازنده‌شان کنند؟ کافی است چشم‌ها را باز کنیم و ابعاد رنج‌ها و سختی‌های مردم برای گذران زندگی روزمره را ببینیم؛ بی‌کاری، فقر، گرانی و تورم، مشکلات بهداشتی و درمانی در زمانی که کرونا جولان می‌دهد و در مقایسه با دیگر کشورها سهم ناچیزی از جمعیت کشور واکسن کرونا دریافت کرده‌اند و در نتیجه هر روز شاهد ابتلای ده‌ها هزار نفر از هم‌وطنان عزیزمان به کرونا و ازدست‌دادن تعداد زیادی از آنها هستیم… اینها همه بخشی از صدها مشکلات گریانگیر کشور در شرایط تحریم اقتصادی است. در این شرایط «طراحان محترم طرح صیانت» به سوی «ساماندهی فضای مجازی» در قالب «صیانت از حقوق کاربران» رفته‌اند. آن‌هم در شرایطی که بخش قابل توجهی از اندک کسب‌وکارهای موجود به صورت تصفونیمه با استفاده از همین فضای مجازی ادامه فعالیت می‌دهند. با برچیدن یا محدودکردن این فضا، کسب‌وکار این گروه از هم‌وطنان بسته می‌شود و مردم هم برای تأمین مایحتاج ضروری خود بیش از گذشته به سختی دچار می‌شوند.

تصمیم‌های مجلس باید جوهره خرد جمعی جامعه باشد و برای اداره جامعه ریل‌گذاری کند نه اینکه بدون اولویت‌شناسی کارشناسانه گری به گره‌های موجود و طاق‌فرتسا بیفزاید. اگر ملاحظات دیگری از این طرح در ذهن طراحان وجود دارد که انجام آن را برایشان «ضروری» کرده است، به‌صورت شفاف آن را با مردم در میان بگذارند نه آنکه با واژگان مبهم و ابهام‌گونه نام‌گذاری شود. واژه‌ها هم معنای فرهنگی و هم بار حقوقی دارند، به‌ویژه واژگانی که در دستگاه قانون‌گذاری به کار گرفته می‌شوند.

مجلس و البته بهتر است بگوییم بخشی از مجلس، این روزها پیگیر طرحی به نام «صیانت از حقوق کاربران در فضای مجازی» است. چنین طرحی و شیوه پیگیری آن ابهامات و نگرانی‌هایی را در پی داشته است. در اینجا به صورت کوتاه به چنین ابهام‌های ساختاری درباره این طرح می‌پردازیم. واژگان به کار گرفته‌شده در این عنوان خود چالش‌برانگیز است. صیانت از کدام بخش از حقوق کاربران؟ صیانت از حقوق در برابر چه خطراتی؟ در برابر بکرها؟ بدافزارها؟ سایت‌های مستهجن؟ خطرات امنیتی؟ پرسش و ابهام دیگر، درباره فرایند رسیدگی به این طرح است که با استناد به اصل ۸۵ قانون اساسی به کمیسیون یا گروه مشخصی از نمایندگان سپرده می‌شود و در عمل همه نمایندگان که نمایندگان مردم و جمهور هستند، در آن نقشی ندارند. درحالی‌که اصل یادشده، شرایط ضروری را برای واگذاری بخشی از وظایف مجلس به هیئت ویژه مینا قرار داده است، آیا ضروری‌ترین حوزه برای ورود در شرایط کنونی فضای مجازی است؟ آیا ضروری‌تر از حفظ جان و سلامت مردم و تأمین معیشت آنها در این روزها موضوعی وجود دارد؟ برای بسیاری از مردم داشتن مسکن آرزو شده و خرید و مصرف پروتئین، میوه و… بسیار دشوار شده است.

مگر جناح برنده انتخابات مجلس نمی‌خواستند مجلسی انقلابی تشکیل دهند تا مجلس یک بار دیگر در «راس امور» قرار گیرد؟ آیا چنین روندی به معنای در رأس بودن مجلس است؟ مجلس تنها با مشارکت و خرد جمعی همه نمایندگان می‌تواند دایمه در رأس امور بودن داشته باشد، نه اندک‌گزینی و کارهایی که مشارکت نمایندگان همه مردم را دربر نداشته باشد، آن‌هم برای موضوعی که نمی‌تواند مصداق شرایط اصل ۸۵ را داشته باشد و در مقایسه با وضعیت بهداشتی- درمانی و اقتصادی- معیشتی اولویت نخست نیست و حتی می‌تواند با محدودشدن، مشکلات اقتصادی را افزایش دهد.

افتتاح اولین صندوق قرض‌الحسنه اشتغال کشور با مشارکت بانک تجارت

صندوق بردارد.

وی افزود: به موجب تفاهم‌نامه منعقد‌شده بانک با

اسنادی را برای معرفی‌شدگان از سوی صندوق به انجام رسانده و خدمات بیمه‌ای، کارگزاری و تأمین سرمایه را نیز از طریق شرکت‌های هلدینگ مالی بانک ارائه کنیم.

مخبر، رئیس ستاد اجرایی فرمان حضرت امام(ره) نیز با اشاره به اینکه طرح و ایده اجرایی تأسیس صندوق از دو سال پیش در بنیاد برکت شکل گرفت، تصریح کرد: قرض‌الحسنه، نماد بانکداری اسلامی است و امیدواریم با افتتاح صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت، مردم بیش از همیشه طعم دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه را احساس کنند. افتتاح این صندوق در آینده منشأ یک تحول خواهد شد و به‌زودی برکات آن را در بحث ایجاد اشتغال و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان شاهد خواهیم بود.

وی بخش قابل توجهی از اشتغال ایجادشده در کشور را از طریق بنگاه‌های اقتصادی خرد ذکر کرد و افزود: ایجاد ۵۰۰ هزار فرصت شغلی در هر سال از طریق این صندوق در برنامه قرار دارد.

در خاتمه این مراسم، تفاهم‌نامه همکاری بانک تجارت با صندوق توسعه و اشتغال برکت به امضای دولت‌آبادی مدیرعامل بانک و حیدری مدیرعامل این صندوق رسید.

به موجب این تفاهم‌نامه بانک تجارت نسبت به افتتاح حساب و پرداخت تسهیلات به معرفی‌شدگان صندوق از طریق بسترهای کاملاً دیجیتال اقدام خواهد کرد. پذیرش انواع تعهدات در چارچوب قوانین و مقررات بانک مرکزی و ارائه انواع خدمات بانکی الکترونیک به معرفی‌شدگان صندوق، از دیگر مفاد این تفاهم‌نامه است.

در آستانه عید سعید غدیر خم و با مشارکت بانک تجارت، صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت توسط ستاد اجرایی فرمان حضرت امام(ره) در مراسمی با حضور مخبر، رئیس این ستاد، دولت‌آبادی، مدیرعامل بانک تجارت و حیدری، مدیرعامل این صندوق افتتاح شد.

به گزارش روابط‌عمومی بانک تجارت، حیدری، مدیرعامل صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت، در ابتدای مراسم گزارشی از چگونگی ایجاد این صندوق ارائه کرد و با قدردانی از همکاری و تعامل مدیرعامل، اعضای هیئت‌مدیره و عامل بانک تجارت برای راه‌اندازی این صندوق گفت: وجود بسترهای مناسب بانکداری دیجیتال در بانک تجارت سبب شد که هم‌زمان با پیگیری اخذ مجوز صندوق از بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار، به صورت موازی هماهنگی لازم را با بانک تجارت برای ایجاد بسترهای لازم معیشت باشمی تا متقاضیان دریافت تسهیلات صندوق بتوانند از این طریق و بدون نیاز به حضور فیزیکی در شعبه مراحل افتتاح حساب، احراز هویت، تخصیص امضای دیجیتال و در نهایت دریافت تسهیلات را به صورت الکترونیک و دیجیتال انجام دهند.

در ادامه دولت‌آبادی مدیرعامل بانک تجارت به ابعاد گسترده فعالیت این صندوق اشاره کرد و افزود: بانک تجارت افتخار دارد که با برخورداری از ۱۷۰۰ شعبه و باجه در سراسر کشور و با نگاه عمل به مسئولیت‌های اجتماعی و با امضای تفاهم‌نامه با صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال برکت، گامی بلند را برای ادای دین به اقتشار آسیب‌پذیر و اعطای تسهیلات در سریع‌ترین زمان به افراد معرفی‌شده از سوی